

ського суду з прав людини. Ці матеріали нині постійно друкуються на сторінках журналів «Право України», «Юридичний вісник» та газети «Юридичний вісник України».

Лабораторія систематично бере участь у проведенні щорічних всеукраїнських конкурсів учнівських та студентських творів-есе з прав людини.

Значним попитом користується створений у Лабораторії каталог літератури з прав людини, в якому відображено понад 2000 вітчизняних та зарубіжних праць. Фрагменти цього каталогу публікувалися у деяких періодичних виданнях (зокрема, щоквартальнику «Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі»).

Президія Академії правових наук України та редакційна колегія «Вісника академії правових наук України» щирозацікавлено вітають колектив Львівської лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва і місцевого самоврядування АПрН України з 5-річним ювілеєм і бажають подальших здобутків в її благородній гуманістичній діяльності.

Інформація про спільне українсько-американське засідання «Про стан виконання досліджень Напряму № 4 Проекту А»

11 квітня 2001 р. в м. Харкові у приміщенні Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого відбулося засідання дослідників і представників авторських колективів Напряму № 4 «Діяльність правоохоронних органів по боротьбі з організованою злочинністю» Проекту А спільної американсько-української Науково-дослідницької Програми при Академії правових наук України. Засідання було проведено під керівництвом координатора Програми від української сторони директора Інституту вивчення проблем злочинності АПрН України, члена-кореспондента АПрН України **В. Борисова**. В засіданні взяли участь директор Проекту А від американської сторони, директор Міжнародного центру національного інституту юстиції США, професор **Джим Фінкенауер**, адміністратор Проекту А, заступник директора з наукової роботи

Інституту дослідження проблем злочинності АПрН України, член-кореспондент АПрН України **В. Зеленецький**, координатор Напрямку № 4 від американської сторони професор **Філ Вільямс**, координатор Напрямку № 4 від української сторони доцент **О. Кальман**, експерт Напрямку № 4 віце-президент АПрН України, академік АПрН України **Ю. Прошевий**, учений секретар Програми доцент **Я. Кураш**, а також дослідники Напрямку № 4. Крім того, в засіданні взяли участь співдиректор Проекту В від американської сторони професор коледжу кримінальної юстиції **Денис Кені** і заступник начальника поліції м. Сан-Дієго **Джон Велтан**.

Засідання відкрив координатор Програми від української сторони член-кореспондент **В. Борисов**, який підкреслив, що проведення цього засідання визначено 25 січня 2001 р., коли було прийнято рішення про те, що з метою успішного завершення досліджень за Напрямом № 4 необхідно провести його у квітні 2001 р. і присвятити підбиттю проміжних підсумків щодо їх виконання.

В свою чергу, від американської сторони виступив професор **Джим Фінкенауер**, який ще раз відмітив важливість періоду завершення наукових досліджень. Від цього Проекту очікується досягнення певних практичних результатів, які планується розглянути на підсумковій конференції у вересні 2001 р., на яку будуть запрошені всі дослідники. В межах Програми та окремих її проектів планується видання наукових збірників матеріалів з проблем законотворення в США та Україні. Тому, як зазначив доповідач, завданням цього засідання передусім є з'ясування і вирішення більшості питань, що виникли під час виконання наукових досліджень за Напрямом № 4 Проекту А (на жаль, координатор цього напрямку від американської сторони **Філ Вільямс** не зміг приїхати на попереднє засідання, і багато питань залишилося невирішеними).

У своїй доповіді адміністратор Проекту А член-кореспондент **В. Зеленецький** розповів про хід виконання українською стороною рішень засідання представників авторських колективів Проекту А, які були прийняті 25 січня 2001 р. При цьому було зазначено, що переважна більшість вимог, які були висунуті в рішеннях, виконані українською стороною. Наприклад, проведено заняття з дослідниками на тему «Глобальна комп'ютерна мережа Інтернет: можливості пошуку інфор-

мації в мережі та використання електронної пошти» (загальним обсягом 20 годин/10 занять), а також заняття з вивчення англійської мови (загальним обсягом 20 годин/10 занять). 2 березня 2001 р. було проведено засідання під керівництвом директора Проекту А від української сторони академіка В. Сташиса, в якому взяли участь усі керівники тем у межах Напрямку № 4, крім тих, які проживають у м. Києві (В. Попович і О. Кулік). У цій зустрічі активну участь узяв експерт Напрямку № 4 академік Ю. Грошевий, який дав принципову та в деяких випадках критичну оцінку кожній із робіт і по кожній з них сформулював конкретні зауваження щодо підвищення якості досліджень. Так, дослідникам О. Кальману і О. Городиському було запропоновано скорегувати назву теми дослідження. Доповідач також відмітив, що на цьому засіданні необхідно узгодити кінцевий результат тих наукових досліджень, щодо яких закінчився строк проведення робіт.

Координатор напрямку від української сторони доцент **О. Кальман** у доповіді «Діяльність правоохоронних органів по боротьбі з організованою злочинністю» зазначив, що за цим напрямком відпрацьовуються взаємопов'язані теми, які разом з тим становлять самостійні дослідження. Серед них:

- «Напрямки, організація та тактика діяльності правоохоронних органів України щодо боротьби з організованою економічною злочинністю» (О. Кальман, І. Христин, Г. Дарнопих);
- «Значення судової влади для боротьби з організованою злочинністю» (Н. Сибільова, В. Бринцев);
- «Методика розслідування вбивств, учинених організованими групами» (В. Коновалова, О. Булулюков);
- «Класифікація злочинів та її значення для боротьби з організованою злочинністю» (Л. Кривоченко);
- «Проблеми протидії легалізації (відмиванню) коштів та іншого майна незаконного походження: кримінологічний і нормативно-правовий аспекти» (В. Попович, М. Задояний, І. Якушик);
- «Діяльність по боротьбі з організованою злочинністю: напрямки, суб'єкти, заходи вдосконалення» (О. Кулік);
- «Кримінально-правова боротьба з організованою злочинністю у сфері господарської діяльності» (О. Перепелиця);
- «Методика розслідування злочинного приховування валютних надходжень, вчиненого організованими групами» (О. Городиський).

Доповідач безпосередньо зупинився на результатах праці своєї групи дослідників, а також на результатах досліджень О. Куліка і О. Перепелиці, які були відсутні на засіданні з поважних причин. Строк чотирьох досліджень закінчився у січні 2001 р., а інші практично завершуються, тому що їх строк становив 15 і 18 місяців. Крім того, результати окремих досліджень були використані при розробці пропозицій до семи проектів нормативних актів та висновків восьми проектів нормативних актів. Доповідач розповів про результати теми, якою він керував: за цією темою було вивчено 1839 кримінальних справ; проведено опитування 95 працівників управління по боротьбі з організованою злочинністю і 75 працівників органів прокуратури; вивчено і проаналізовано значну кількість відповідної правової та економічної літератури. Внаслідок проведеного дослідження підготовлено три розділи загальним обсягом 180 сторінок, тобто більше 7 друк. арк.

Експерт від української сторони академік **Ю. Грошевий** зазначив, що дослідниками за цією темою дійсно було проаналізовано значний обсяг літератури, всі дослідження спираються на достатню емпіричну базу, але при цьому вважається за необхідне сформулювати більш чіткі критерії оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю і виробити практичні рекомендації щодо розподілу функцій між ними, а також пропозиції щодо скорочення штатних працівників цих органів. Позитивно було оцінено і результати роботи відсутніх на засіданні дослідників О. Куліка і О. Перепелиці.

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** підкреслив, що дослідження взагалі за напрямком провадяться успішно. Що стосується групи під керівництвом О. Кальмана, то на особливу увагу заслуговує те, що нею вивчено дуже багато цікавої літератури. Однак при цьому не вдалося уникнути певних недоробок і недоліків. Так, потрібно було б ширше розкрити досвід США щодо розподілу повноважень між ЦРУ і ФБР при розслідуванні економічних злочинів.

Дослідник академік **В. Коновалова** розповіла про результати свого наукового дослідження. Вона підкреслила, що в ньому було розроблено рекомендації щодо вдосконалення розслідувань вбивств, які вчиняються організованими злочинними групами. В першу чергу це навчальні програми для слід-

чих, які можна розповсюджувати шляхом тиражування магнітних носіїв інформації.

Експерт від української сторони академік **Ю. Прошевий** зазначив, що результати дослідження за цією темою мають велике теоретичне і практичне значення. Роботу проілюстровано дуже вдалими прикладами щодо методики розслідування вбивств, учинених організованими злочинними угрупованнями. Зауваження стосувалися назви теми, яку потрібно було привести у відповідність із новим Кримінальним кодексом України.

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** підкреслив, що це дослідження проведено дуже успішно, тому що в ньому чітко розмежовані вбивства, вчинені на замовлення, і вбивства, вчинені організованими групами. Це вельми важливе досягнення. Тому робота заслуговує на позитивну оцінку.

Дослідник **О. Городиський** у доповіді «Методика розслідування злочинного приховування валютних надходжень, вчиненого організованими групами» зупинився на результатах своєї роботи. Він зазначив, що більшість підприємців бажають працювати в належних економічних умовах, що не завжди можливо. Працівникам правоохоронних органів необхідно більше уваги приділяти методиці розкриття цих видів кримінальних справ (зараз, як правило, не більше 10% цієї категорії справ закінчуються обвинувальним вироком суду).

Експерт від української сторони академік **Ю. Прошевий** відмітив, що результати дослідження за цією темою можна вважати позитивними. При цьому бажано, щоб робота містила практичні пропозиції щодо вдосконалення Кримінально-процесуального кодексу України і Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** підкреслив, що це дослідження проведено успішно, в ньому вказано на певні «білі плями», які існують у законодавстві України з цього питання. Необхідно створити в Україні спеціальний орган — фінансову розвідку, яка братиме активну участь у протидії цьому явищу.

Дослідник професор **Л. Кривоченко** в доповіді «Класифікація злочинів та її значення для боротьби з організованою злочинністю» детально розповіла про проблеми класифікації злочинів і зупинилася на кваліфікуючих ознаках організованої

злочинності. Вона також акцентувала увагу на необхідності зміни назви її дослідження, що обумовлено прийняттям нового Кримінального кодексу України.

Експерт від української сторони академік **Ю. Прошевий** підкреслив, що результати дослідження за цією темою дійсно мають велике теоретичне значення. При цьому необхідно було б більшою мірою врахувати міжнародний досвід, хоча зрозуміло, що організована злочинність у кожній країні має свої особливості, а також змінюється в динаміці.

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** зазначив, що це дослідження також проведено успішно, він ознайомився з ним у перекладі на англійську мову. Тому в нього є лише деякі редакційні зауваження до тексту, щоб він був більш зрозумілим для англомовного читача.

Дослідник доцент **В. Попович** у доповіді «Проблеми протидії легалізації (відмиванню) коштів та іншого майна незаконного походження: кримінологічний і нормативно-правовий аспекти», охарактеризував результати дослідження, проведеного його групою. Він підкреслив, що за цим дослідженням розроблялися пропозиції щодо внесення певних змін до Кримінального кодексу України, але вони, на жаль, не були враховані.

Експерт від української сторони академік **Ю. Прошевий** відмітив, що результати дослідження за цією темою мають теоретичне значення, наприклад, у першу чергу це стосується визначення понять «інформаційний потік», «фінансовий потік». Крім того, було зауважено, що необхідно перевірити їх співвідношення з чинним законодавством і підкреслити, які статті і склади розглядуваного злочину можуть вважатися мертворожденними.

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** зазначив, що це дослідження в цілому проведено успішно, але краще було б, на його думку, викласти схеми за текстом, щоб вони були більш зрозумілими. Ця робота обов'язково повинна бути включена до загального підсумкового збірника.

Дослідник доцент **Н. Сибільова** у доповіді «Значення судової влади для боротьби з організованою злочинністю» охарактеризувала загальні результати дослідження, яке було проведено її групою, підкресливши, що за цим дослідженням були внесені пропозиції про внесення відповідних змін до

Кримінально-процесуального кодексу України. При цьому було зазначено, що процесуальні можливості для розкриття і встановлення істини у кримінальній справі використовуються зараз лише частково.

Експерт від української сторони академік **Ю. Грошевий** зазначив, що результати дослідження за цією темою мають практичне значення. Потрібно чіткіше визначитися з термінами та процедурою розгляду справ. Недопустимо, щоб ці пропозиції суперечили чинній Конституції України.

Координатор напрямку від американської сторони професор **Філ Вільямс** відмітив, що це дослідження проведено успішно, добре викладено характеристику організованої злочинності. Якщо дійсно обговорювати питання захисту суддів, то необхідно врахувати досвід Колумбії, Італії.

В процесі обговорення доповідей взяв участь голова Харківського обласного суду **В. Бринцев**, який висловив від імені практичних працівників побажання, щоб результати проведених досліджень були втілені в практичну діяльність і супроводжувалися розробкою конкретних рекомендацій.

У свою чергу директор Проекту А від американської сторони професор **Джим Фінкенауер** зазначив, що зараз Програма знаходиться на етапі її завершення і вже необхідно поступово поширювати її результати. За результатами заключних підсумкових конференцій, які планується провести у вересні 2001 р., будуть надруковані збірники наукових робіт, що реалізуватимуться в межах США. Крім того, обов'язково всі матеріали будуть опубліковані в електронній версії (при цьому бажано прискорити роботи з формування Веб-сторінки про дослідження наукових тем Проекту А). Головне — це мовний бар'єр, який істотно впливає на можливості спілкування. Тому при остаточному редагуванні текстів велику увагу слід звернути на те, що англомовному читачеві зовсім нічого невідомо про Україну та її законодавство. Доповідач підкреслив, що, на його думку, спілкування дослідників з обох сторін проходить активно і плідно.

У заключному слові координатор Програми від української сторони член-кореспондент **В. Борисов** відмітив, що засідання, яке відбулося, — дуже важливий крок в американсько-українському співробітництві. Присутнім на ньому було надано можливість оцінити рівень, якість і ступінь виконання

завдань, зазначених у дослідницьких планах, а також перспективи подальшого співробітництва між двома державами, що є дуже важливим для успішного закінчення спільної Науково-дослідницької програми України та США.

Матеріал підготували:

професор В. Борисов,

доценти Я. Кураш, І. Христич